

**Část V. – Osnovy**

**II. stupeň**

**KAPITOLA 13. - ČESKÝ JAZYK**

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vzdělávací obor - vyučovací předmět: Český jazyk a literatura - Český jazyk**

**1. CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU ČESKÝ JAZYK**

**Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu**

**Vzdělávací oblast předmětu:**

- kultivování ústního i písemného projevu
- vyjadřování vlastního názoru, pocitů
- uplatnění v různých komunikačních situacích
- porozumění různým druhům psaných i mluvených jazykových projevů, rozpoznání hlavní myšlenky, záměru autora
- vnímání literatury jako specifického zdroje poznání a prožitků
- využívání různých druhů informací (slovníky, encyklopedie, internet,...) pro rozšiřování znalostí

**Časová dotace**

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** se vyučuje jako samostatný předmět ve všech ročnících druhého stupně. Časová dotace je shodná pro všechny ročníky – 5 hodin týdně

**Místo realizace**

- kmenové třídy, učebna VT, knihovna, při exkurzích i mimoškolní zařízení (knihovny, kulturní památky...)

**Předměty tematicky spjaté s vyučovacím předmětem český jazyk a literatura**

1. dějepis – dějiny literatury, historické slohy, ...
2. hudební výchova – lidová slovesnost, písničkáři, ...
3. výtvarná výchova – ilustrace literárních děl, umělecké směry, ...
4. informační a komunikační technologie – komunikace pomocí elektronické pošty, ...

## Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

### **Formy a metody:**

- vyučovací hodina – výklad, samostatná práce (cvičení), práce s učebnicí, skupinová práce, drobné projekty, kritické čtení, tvořivé psaní, ...
- exkurze – práce v rádiu, knihovna, ...
- soutěže a olympiády

### **Kompetence**

#### **1. Kompetence k učení**

- učitel vede žáky k vyhledávání a třídění informací a k jejich propojování do širších celků
- podporuje užívání základní jazykové a literární terminologie
- vede žáky ke kritickému hodnocení výsledků učení
- podporuje využívání výpočetní techniky

#### **2. Kompetence k řešení problémů**

- žáci využívají nabytých znalostí a dovedností k řešení problémů
- na základě literárního materiálu učí žáky kriticky myslet a hodnotit svět kolem sebe

#### **3. Kompetence komunikativní**

- učí žáky formulovat a vyjadřovat své myšlenky, názory a vědomosti v logickém sledu v ústním i písemném projevu
- využívat různé umělecké i odborné texty ke kritické práci a rozborům
- účinně se zapojovat do diskuze a vhodně obhajovat své názory
- využívat různé informační a komunikační prostředky

#### **4. Kompetence sociální a personální**

- efektivní práce ve skupině, dodržování pravidel slušného chování
- vytvářet reálný pohled na sebe sama i okolí
- podporovat aktivní práci ve skupině i celé třídě

#### **5. Kompetence občanské**

- podporovat zájem žáků o tradice, kulturní i historické dědictví
- projevovat pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost
- motivovat žáky k přemýšlení nad názory, které se od jeho názorů liší

- aktivně se zapojovat do kulturního dění

### 6. Kompetence pracovní

- vést k praktickému využívání nabytých znalostí a dovedností
- dbát na důsledné dodržování domluvených pravidel chování i kvality práce

### Průřezová témata:

1. OSV – verbální a neverbální komunikace, mezilidské vztahy, rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, řešení problémů
2. VDO – demokratické zásady v dílech spisovatelů, formy participace občanů v politickém životě (úřední styk, ...)
3. EGS – poznávání života v jiných zemích (reportáže, cestopisy)
4. EV – lidová slovesnost a příroda, člověk a příroda (v literárních dílech, úvahy na dané téma, mluvní cvičení)
5. MDV – média v každodenním životě, mediální sdělení a jeho hodnocení, reklama, zpravodajství, spolupráce se školním časopisem
6. MKV – kulturní difference, odlišná kulturní prostředí, ...

## 2. VZDĚLÁVACÍ OBSAH VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU ČESKÝ JAZYK

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vzdělávací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)**

**Ročník: 6.**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>- dokáže pracovat se základními jazykovými příručkami - odliší spisovný a nespisovný jazykový projev</p> <p>-ovládá zásady tvoření českých slov</p> <p>- ovládá pravopisné jevy lexikální a morfologické - rozlišuje ohebné slovní druhy a určuje mluvnické kategorie - určuje základní a rozvíjející větné členy a uvědomuje si vztahy mezi nimi</p>	<p>Obecné poučení o jazyce (jazykové příručky)</p> <p>Zvuková stránka jazyka (spisovná a nespisovná výslovnost)</p> <p>Slovní zásoba a tvoření slov (předpony, přípony, slovotvorný základ, slova příbuzná)</p> <p>Pravopis - lexikální a morfologický</p> <p>Tvarosloví (ohebné slovní druhy)</p> <p>Skladba (základní větné členy, RVČ – kromě doplňku) Pravopis – shoda přísudku s podmětem</p>		<p>Opakování a procvičování pravopisu v průběhu celého školního roku</p>

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)

Ročník:6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- rozlišuje základní literární druhy - čte s porozuměním - je schopen reprodukovat literární text	Úvod do literatury: - poezie (lyrická, epická, lyricko-epická) - próza (umělecká, naučná, publicistická) - drama (tragédie, komedie, dramatizace literárního textu)	Vv – ilustrace k literárním textům, přehled nejvýznamnějších ilustrátorů Dě – starověká literatura, vznik literárních žánrů v období antiky OSV – Komunikace, Mezilidské vztahy, Hodnoty, postoje MKV – Kulturní diference EV – Vztah člověka k prostředí EGS – Evropa a svět nás zajímá	- volba textů dle potřeby

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)**

**Ročník: 6.**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> <li>- v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči</li> <li>- žák zpětně zhodnotí, zda ve svém projevu hovořil přiměřeným tempem, zda vhodně frázoval, zda jeho intonace odpovídala druhům vět, zda všechna slova zřetelně vyslovoval</li> <li>- žák pojmenuje běžné rozdíly mezi tím, jak se vyjadřuje soukromě a jak je vhodné mluvit na veřejnosti</li> <li>- rozpozná jednoduché případy manipulativní komunikace</li> <li>- osvojuje si základní normy písemného vyjadřování, zvládá jednoduchou grafickou úpravu textu</li> <li>- rozlišuje přímou a nepřímou řeč, využívá gradující prvky</li> <li>- odliší v jednoduchém textu názor autora či postavy od faktů</li> <li>- najde v textu prvky (motivy nebo jazykové prostředky), které naznačují, co chce komunikační partner svou promluvou říct, kam směřuje</li>   <li>- dokáže výstižně popsat jednoduchý pracovní postup</li> <li>- zvládá časovou posloupnost</li> <li>- ovládá pravidla tvoření zpráv a oznámení</li> </ul>	<p>Oslovení</p> <p>Korespondence (vzkaz, pohled, dopis, e-mail)</p> <p>Vypravování Popis</p> <p>Zpráva, oznámení</p> <p>Dialog a monolog (základy řečnictví) – během celého šk.roku</p> <p>Dramatická výchova</p>	<p>OSV – Komunikace – mluvní cvičení, verbální a neverbální sdělení</p> <p>Dě – rétotika v antickém Řecku a Římě</p> <p>MDV – všechny produktivní i receptivní činnosti</p> <p>EGS – Evropa a svět nás zajímá</p>	



## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)

Ročník: 7.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"><li>- ovládá pravopisné jevy morfologické</li><li>- chápe přenášení pojmenování</li><li>-používá samostatně výkladové a jiné slovníky pro určení významu slova</li> <li>- rozlišuje základní a rozvíjející větné členy, ovládá pravopisné jevy syntaktické ve větě jednoduché</li></ul>	<p>Tvarosloví (ohebné slovní druhy, důraz na slovesa, neohebné slovní druhy)</p> <p>Slovní zásoba (význam slova, slova jednoznačná, mnohoznačná, synonyma, obohacování slovní zásoby)</p> <p>Skladba (stavba věty – základní a rozvíjející větné členy)</p>		Pravopis – v průběhu celého školního roku

Pomůcky: viz 9. ročník

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)**

**Ročník: 7.**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpozná a dokáže vysvětlit literární pojmy – epos, báje, kronika, legenda, drama, satira</li> <li>- zařazuje literaturu do historického kontextu</li> <li>- formuluje vlastní názor na přečtené dílo</li> <li>- čte s porozuměním</li> </ul>	<p>Starověká literatura (Bible, starověké mýty o vzniku světa, antická literatura)</p> <p>Středověká literatura (legendy, kroniky, lidová slovesnost)</p> <p>Renesanční literatura (nejvýznamnější díla světové literatury)</p>	<p>Dě – křesťanství, Židé, starověké Řecko a Řím</p> <p>Vv – řecké a římské umění</p> <p>Dě, Vv, Hv, - románské a gotické umění</p> <p>Dě – Velká Morava, český stát za Přemyslovců a Lucemburků</p> <p>Vv, Dě, Hv – renesance</p> <p>Dě – evropské dějiny v období renesance</p> <p>EGS – Evropa a svět nás zajímá</p>	<p>V průběhu roku: základy lit. Teorie, literárně výchovné aktivity (divadlo, besedy, výstavy), čtenářský deník</p>

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)**

**Ročník: 7.**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> <li>- využívá vhodné jazykové prostředky při vypravování scén z filmu, hry, knihy</li> <li>- rozlišuje slohové rozvrstvení slovní zásoby, dokáže popsat své city, pocity, nálady</li> <li>- rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru</li>   <li>- dokáže výstižně vyjádřit charakteristické rysy popisované osoby (přímo i opisem)</li> <li>- je schopen vybrat podstatné informace z odborného textu</li> <li>- formuluje ústní i písemnou žádost</li>   <li>- dokáže sestavit pozvánku s důrazem na grafické provedení</li> <li>- používá vhodné jazykové prostředky pro daný jazykový útvar</li> </ul>	<p>Vypravování</p> <p>Popis, subjektivní popis</p> <p>Charakteristika (přímá, nepřímá)</p> <p>Výtah</p> <p>Žádost</p> <p>Pozvánka</p> <p>Životopis</p>	<p>OSV, MDV – Komunikace,</p> <p>OSV – Rozvoj schopností poznávání</p> <p>MDV – všechny receptivní činnosti</p> <p>MDV – Tvorba mediálních sdělení Vv, In – grafická podoba pozvánky OSV – Sebepoznání a sebepojetí EGS – Evropa a svět nás zajímá</p>	<p>Mluvní cvičení – v průběhu celého školního roku</p>

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)

Ročník: 8.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"><li>- má přehled o slovanských a ostatních evropských jazycích</li> <li>- orientuje se v jazykových příručkách a dokáže je používat v praxi</li><li>- uvědomuje si odlišnosti ve skloňování některých přejatých slov</li> <li>- určuje druhy vedlejších vět</li><li>- ovládá pravopisné jevy syntaktické ve větě jednoduché i v souvětí</li></ul>	<p>Obecné poučení o jazyce (skupiny jazyků, slovanské jazyky, rozvrstvení národního jazyka)</p> <p>Slovní zásoba (obohacování, slova přejatá, jejich výslovnost, pravopis)</p> <p>Tvarosloví (skloňování slov přejatých, slovesa)</p> <p>Skladba (věta jednoduchá a souvětí)</p>	<p>Ukázky z české a slovanské literatury</p> <p>Cizí jazyky</p>	<p>Pravopis a všeobecný jazykový rozbor – v průběhu celého školního roku</p>

Pomůcky: viz 9. ročník

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)**

**Ročník: 8.**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>- rozeznává a je schopen vysvětlit literární pojmy – komedie, román, píseň, bajka, epigram, alegorie, balada aj.</p> <p>- orientuje se v základních literárních směrech (17. - 19. století)</p> <p>- má přehled o významných představitelích české a světové literatury</p> <p>- čte s porozuměním a vyjadřuje vlastní názory na umělecké dílo</p>	<p>Baroko (Komenský, lidová slovesnost)</p> <p>Klasicismus (divadlo, bajky)</p> <p>Romantismus (světový román, čeští romantici)</p> <p>Národní obrození</p> <p>Literatura 2. pol. 19. stol.</p> <p>1 SV v literatuře</p>	<p>Dě, Vv, Hv – baroko, klasicismus, romantismus, umění 2. pol. 19. století</p> <p>Dě – dějiny odpovídajícího období</p> <p>VDO – Formy participace občanů v politickém životě (Havlíček)</p> <p>MV – fungování a vliv médií ve společnosti</p> <p>MKV – Kulturní diferenciacce, Multikulturalita, Lidské vztahy</p> <p>EGS – Evropa a svět nás zajímá</p>	<p>Viz 7. ročník</p>

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)**

**Ročník: 8. ročník**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozlišuje charakteristiku vnější a vnitřní</li> <li>- vyjadřuje své názory, pocity, nálady</li> <li>- rozeznává jazykové i mimojazykové prostředky komunikace</li> <li>- ovládá základy studijního čtení</li> <li>- formuluje hlavní myšlenku textu</li> <li>- uplatňuje vlastní zkušenosti, názory a postoje</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteristika literárních postav</li> <li>Subjektivně zbarvený popis</li> <li>Výklad</li> <li>Výtah</li> <li>Úvaha (aktuální témata)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Čj (lit.) - výběr vhodného lit. Textu</li> <li>využití textů z odborných předmětů</li> <li>OSV – Sebepoznání a sebepojetí (mluvní cvičení)</li> <li>VDO – Občan, občanská společnost a stát (úvaha na aktuální téma)</li> <li>EV – základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí (úvaha)</li> <li>možno zapojit i MKV,</li> <li>MDV - všechny receptivní činnosti, komunikace</li> <li>EGS – Evropa a svět nás zajímá</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Mluvní cvičení – v průběhu celého školního roku</li> </ul>

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (jazyková výchova)

Ročník:9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"><li>- chápe význam běžně používaných přejatých slov</li><li>- při práci využívá jazykové příručky</li> <li>- určuje druhy souvětí,</li><li>- zvládá výstavbu souvislého textu a různé způsoby jeho členění</li></ul>	<p>Obecné poučení o jazyce (původ a vývoj češtiny)</p> <p>Slovní zásoba a význam slova (synonyma, homonyma, antonyma, odborná terminologie)</p> <p>Tvarosloví (vlastní jména, opakování učiva z předešlých ročníků)</p> <p>Skladba (opakování a kompletování učiva z předešlých ročníků, samostatný větný člen, řeč přímá a nepřímá, stavba textu)</p>	<p>Na základě výběru textu</p> <p>Cizí jazyky</p>	<p>Pravopis a všeobecné jazykové rozbory – v průběhu celého školního roku</p>

Pomůcky: učebnice, nástěnné tabule (i vlastnoruční výroba), slovníky, jazykové příručky, literární texty, CD s literárními texty

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (literární výchova)**

**Ročník: 9.**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> <li>- orientuje se v základních literárních směrech 20. století</li> <li>- má přehled o významných představitelích české a světové literatury</li> <li>- formuluje vlastní názory na umělecké dílo</li> <li>- uplatňuje kritické myšlení</li> <li>- využívá nabyté znalosti k vlastnímu tvůrčímu psaní a dramatizaci</li> </ul>	<p>Literatura 1. pol. 20. stol. (česká i světová)- meziválečná poezie a próza, odraz války v literatuře</p> <p>Literatura 2. pol. 20 století – česká (oficiální, exilová a samizdatová) i světová</p> <p>Divadlo – 20. století (přehled)</p> <p>Současná literatura</p> <p>Autorské psaní</p> <p>Dramatizace</p>	<p>Dě, Vv, Hv – umění 20. století</p> <p>Dě – dějiny 20. století</p> <p>VDO – Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování</p> <p>VGS – Objevujeme Evropu a svět</p> <p>MKV – Multikulturalita, Kulturní diference</p> <p>MV – Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení,</p> <p>Vnímání autora MS</p> <p>EGS – Evropa a svět nás zajímá</p>	<p>Viz 7. ročník</p>

## Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

**Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace**

**Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura (komunikační a slohová výchova)**

**Ročník: 9.**

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>- zvládá výstavbu souvislého textu a různé jeho členění</p> <p>- chápe roli mluvčího a posluchače</p> <p>- dodržuje zásady dorozumívání (komunikační normy)</p> <p>-zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu</p> <p>- žák se bez konfliktů a podstatných nedorozumění zapojí do řízené diskuse</p> <p>- sestavuje vlastní literární texty s ohledem na základní normy písemného vyjadřování</p>	<p>Opakování probraných stylů</p> <p>Úřední písemnosti</p> <p>Reportáž, cestopis</p> <p>Diskuze (sdělovací prostředky)</p> <p>Výstavba a členění textu</p> <p>Funkční styly</p>	<p>VDO – Formy participace občanů v politickém životě (úřední styk občana s úřady)</p> <p>EGS – Evropa a svět nás zajímá (reportáž z cestování)</p> <p>MDV – všechny receptivní činnosti, komunikace</p> <p>OSV</p> <p>EV – základní podmínky života, vztah člověka k prostředí</p>	<p>Mluvní cvičení – v průběhu celého školního roku</p>

Zpracováno k ŠVP platnému k 1. září 2007 a dále.